Ч. 166 (11.457). Львів, неділя 28. липня 1929. Оплачено готівкою [illegible] Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-25.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Політичний і господарський солідаризм.

Львів, 27. липня 1929.

Відомо, що головним коником санації, це боротьба з політичними партіями. Ця боротьба ведеться під ріжними гаслами й при помочі наймождивіших способів. Відомо теж, що одно й друге випливає з відсутности однаково якоїсь ясної ідеольоґії санаційного табору, як також відсутности суцільної конкретної політичної програми. Знову-ж знаємо, що та ідеольоґічна та програмова пустка, або — вірніше кажучи — хаос, — є консеквенцією структури табору, в якому найшлися цілі групи й сила окремих осіб — з діяметрально ріжними суспільними поглядами, діяметрально ріжними клясовими й становими інтересами. Найбільше ідейний у тому таборі гурток леґіоністів-самостійників, який, здавалося, стане стрижнем і підставою нової політичної орґанізації, не міг надати їй ідеольоґічного та програмового змісту, бо сама ідея самостійности, жива і творча в часах визвольної боротьби, після здобуття власної державности набірає характеру радше культу для минулого, себто творить безумовно і на далі всеобіймаючу патріотичну базу під практичні зусилля задля збереження і розбудови державности, однак сама по собі не є вже ні ідеольоґією, ані тим паче програмою. Зрештою, про ідеольоґічне верховництво згаданого польського самостійницького гуртка леґіоністів, званого популярно „першою бригадою", нічого й казать тому, що цей гурток розплився у масовому допливі нового, страшенне ріжношерстного, елементу, з якого немала частина в часах боїв 1-ої бригади стояла — на ділком протилежних окопах.

Цей ідеольоґічний та програмовий хаос настільки яскравий і настільки очевидна безвиглядність евентуальної спроби якось впорядкувати його та викристалізувати з нього якусь одну відому величину, що з цілої фалянги санаційних часописів, затруднюючих цілі когорти публіцистів, одно-одніське львівське „Слово Польске" старалося свого часу — мабуть для оправдання власної метаморфози — дошукуватися якоїсь спільної санаційної політичної ідеольоґії. Це — буцім-то якийсь всеобіймаючий, всеклясовий і всестановий безпартійний патріотичний солідаризм во імя гасла „держава понад усе", — отже держава й понад нарід, понад його політичну й суспільну (господарську) диференціяцію, понад інтереси цілого громадянства і — тим паче — поодиноких громадян.

Ясна річ, що така „ідеольоґія" не витримує жадної критики, бо не може бути ідеольоґією творения із поняття держави якєгось фантому, завішеного в повітрі й незалежного від чинників, які на державу складаються, — добачування у державі цілі „самої по собі" (кантівське: „das Ding an sich" ?!), якесь вічне „роздвоювання особовости" громадян на „державників" і „людей". При такій „ідеольоґії" держава стає поневолі щитом, яким засланяється один політичний, санаційний, табор у всіх своїх тактичних ходах. Це взагалі надзвичайно вигідна „ідеольоґія", бо вона монополізує за одним табором весь державний патріотизм і в боротьбі проти конкуренційних таборів дає в руки чудовий арґумент — „протидержавного шкідництва" противників. Ось так ми стали свідками, як спершу протидержавниками санація охрестила ендецію, потім ППС і всю лівицю, не кажучи вже про використовування арґументу державного інтересу при відмовлюванні а пріорі реалізації громадянської рівноправности населення іншої, непануючої, національности, без огляду на мерітум його вимог та належних йому прав. Таким робом коник державного патріотизму став коником боротьби санації з польськими партіями, вже не зі шкідливим, еґоїстичним партійництвом, який жирує на державі, а іменно з партіями, громадянсько-політичними орґанізаціями, діялючими в рямцях певної ідеольоґії і певних конкретних цілей. Провадиться цю боротьбу нібито в імя, як сказано, якогось неясного політичного солідаризму. У цій боротьбі підривається усі ті основи, на яких спираються політичні партії чи які лежать в орбіті партійних впливів. Тому, що господарські установи є, поруч з культурними, тими природними базами, на яких партія може найкраще виявляти органічну працю, доказувати життєздатність і корисність своєї програми і тим самим зєднувати собі щораз більший гурт приклонників, — одірвання господарських орґанізацій зпід впливу польських конкуренційних політичних таборів, стало для санації одним із начальних імперативів. Для кращого успіху у цій роботі висунула санація інше всеобіймаюче гасло — гасло господарського солідаризму.

Однак це гасло не є винаходом санації. Воно стало давно вже в світі випливом течій, що йшли на демократизацію господарського життя себто еволюційним шляхом рішили боротися проти диктатури приватного капіталу. Тому господарський солідаризм є теж безумовно одним із складників кооперації, бо полягає на підпорядковуванні приватних інтересів одних приватним інтересам других та на злуці дрібних капіталів для спільного добра. Отже господарський солідаризм може бути справді благодаттю, з тією передумовою, щоби його реалізація переводилася при однаковій щирості всіх інтересованих, щоби він не служив параваном для поневолення господарчо слабших партнерів господарчо сильнішими партнерами і — найважніше — аби він не був лише засобом політичної боротьби, себто, на практиці, не став покришкою для усунення з істнуючих установ одних осіб на те лише, щоби на їх місце впровадити інші особи, з гнучкішим хребтом і — ще ширшими кишенями. Господарський солідаризм, голошений нині санацією, має ще одну окрему сторінку: на землях національно-мішаних він стає тараном у суто національно-політичній боротьбі: обєднані орґанізації монополізують ціле господарське життя краю, ставлять місцеве населення у залежність від них і стають найнебезпечнішим органом денаціоналізаційного процесу.

Під гаслом господарського солідаризму обєдналися в цьому місяці дві найсильніші польські хліборобські орґанізації: „Центральне Товажиство Рольніче" і „Центральни Звйонзек Кулек Рольнічих". Історія цього обєднання дуже довга, тягнеться фактично від приходу до влади санації, а від року йшли вже формальні переговори. Річ у тому, що „Центральне Товажиство Рольніче" — це була орґанізація поміщицтва й підлягала впливам ендецьким, а „Центральни Звйонзек Кулек Рольнічих" був орґанізацією дрібного польського селянства й, очевидно, лежав у сфері впливів „Визволеня" та „Стронніцтва Хлопского". Получення тих орґанізацій було річю постільки легкою, поскільки обі вони були залежні від державних субсидій. Найлекше пішло з поміщицькою орґанізацією: стримання кредитів Банком Рольним усунуло відразу з управи орґанізації немилих урядові ендеків і ввело туди перефарбованих на санаційно „солідаристів". Із „Звйонзком Кулек Рольнічих" було трудніше, але врешті решт — і тут поділали обіцянки та погрози: деклямації „Визволеня" і „Стронніцтва Хлопского" про потребу оперти свою хліборобську орґанізацію на власний хліборобський членський капітал — не оздоровили вже орґанізації, здеморалізованої державним утриманням. Дня 10-го липня прийшло обєднання обох орґанізацій під назвою „Центрального Товажиства Орґанізацій і Кулек Рольнічих". Цю злуку відсвятковано надзвичайно врочисто, спеціяльною академією на варшавському замку з промовою президента і т. д., а польська преса (очевидно: санаційна) розписалася про початок нової ери в польському хліборобстві.

Не підлягає сумнівові, що уряд відніс актом тим успіх у боротьбі проти польських, головно проти двох лівих селянських партій. Наскільки виправдаються надії санації, звязувані з цим актом, а саме, що аж тепер, мовляв, санація при посередництві нової єдиної великої хліборобської орґанізації підійде до селянських мас — це покаже будучність. З досвіду відомо, що після минулорічної злуки „Ґаліцийск-ого Товажиств-а Господарч-ого" (орґанізації подільських поміщиків) і демократичного „Товажиства Кулек Рольнічих" в одно „Малопольске Товажиство Рольніче" — погрозами кредитових „санкцій" санація накинула новій орґанізації — своїх керманичів, які теж справді ревно ведуть у Галичині санаційну політику. Безумовно станеться так теж у новому „Центральному Т-ві", в якому головну скрипку грає вже нині б. лівий соціяліст, а нинішній посол з ББ. Пшедпельський.

Однак можна сумніватися, чи, саме тому, що політичні моменти відіграють у цій цілій історії першу й найголовнішу ролю, чи ця центральна польська хліборобська орґанізація втримається, чи зможе вона провадити спільні поміщицькі й селянські суто-господарські справи (меліорація, штучні навози, хліборобська освіта, покращання родів збіжжа і т. д.), коли одночасно все ще істнує пропасть поміж польським поміщиком і селянином, коли все ще мрія селянина: земля через радикальну земельну реформу, — є одночасно для поміщиків найгрізнішим і найбільш зненавидженим маревом. Еґоїзм польського поміщицтва, повна байдужність для нужди села, аристократичний характер поміщицтва, з якого походить призирство для селянських низів, врешті — надзвичайно упривілейоване податкове положення поміщиків при всьому упривілейованому їх голосі в державі, все те каже сумніватися в успіх нового санаційного експерименту, який мабуть і перейде до історії як один із численних експериментів, зроблених — у боротьбі за владу.

Від Адрії до Чорного Моря.

Біланс піврічної диктатури в Югославії. — Невеличкі вислідки. — Основні проблеми знехтовано. — Югославія на тому самому місці. — Боротьба в Румунії. — Цараністи й лібералі. — Адміністраційна й фінансова реформи та вихід опозиції з парламенту. — Відсувана проблема.

Недавно минуло піврічча диктатури в Югославії. Не маючи змоги вилабудатися з внутрішніх трудноців та здобути відповідну позицію на міжнародній арені, король Олександер за намовою військово-старшинської організації зробив „цісарський розвіз", зніс конституцію [illegible] го королівства і віддав необмежену владу ген. Живковичеві, одному із співучасників убивства короля Олександра Обреновича.

Централістично-сербська конституція, знехтування інших національностей, а особливе хорватів, розсаджували югославянський парламент і цілу державу. Головно після револьверового виступу Рачича в скупщині, всі надії на можливість компромісу треба було поховати. Король зніс конституцію, завів самодержавство щоби „сильною рукою" перевести потрібні реформи, заспокоїти країну і здобути законодавчу

позичку, заповідаючи, що після впорядкування внутрішніх відносин, край верне до парляментарного режіму.

Минуло пів року абсолютистичного правління. Час не надто великий для розвязки капітальних проблем, але досить значний щонайменше до намічення і позначення їх розвязки. Саме тепер вийшов урядовий комунікат, що подає біланс піврічного правління ген. Живковіча. Отже чого довершила югославянська диктатура протягом пів року?

Реорґанізація адміністрації обмежилася до редукції міністерств і невеличкої кількости урядовців. Видано закон про ношення зброї і публичну безпеку. Розвязано громадські ради, а на їх місце створено адміністраційні комісії. Також розвязано вищі самоврядні установи, а їх функції передано правит. комісарам. В законодатній ділянці створено Найвищу Законодатну Раду, зложену з визначних правників, з метою перевести уніфікацію законодавства. Досі видано закон про влачичні кари, про відбуття кар і відповідальність міністрів. Одночасно внесено незайманість суддів, даючи їм трохи краще випосаження. Створено також трибунал оборони держави. В скарбовій ділянці видано закон про уніфікацію консумційних податків, про Найв. Контр Палату та емеритальний закон. Підготовляється стабілізацію валюти. Закордонний капітал нібито засипує уряд позичковими офертами. Поведено теж акцію допомоги хліборобам, уділивши їм позичок на 15 міл. динарів (300 тисяч дол.), підтримувано кооперативний рух та засновувано рільничі школи. В комунікаційній ділянці відбувалися старання поліпшити залізничий табор, одночасно зносячи поїзди зі слабою фреквенцією. В шкільній ділянці відкрито 58 народніх шкіл і 2 виділові (на 14 міліонів населення!). Проєктується будову дальших 90-ти шкіл та шкільне законодавство і шкільні підручники.

Читаючи цей біланс, не можемо вийти з дива: чи це комунікат уряду, що кермує 14-ти міліоновою державою, чи звіт першого-ліпшого ґуберніяльного земства в передвоєнній Росії? В цілому звіті не находимо ані слова про ті капітальні, основні проблеми, задля яких переведено державний замах і встановлено абсолютизм. Ані слова не стрічаємо про перестрій держави, про автономію і централізм, про хорватське питання. Мається враження, що там ті справи не істнують. Такі „реформи", полагода таких справ, що не викликають сутних спорів, була можлива при співучасти навіть паршивенького парляменту.

А тимчасом на міжнародній арені слабне позиція Югославії, хоч вона ніколи не була сильна. Італія переводить дальше окруження Югославії не лише з полудневого заходу, але й зі сходу (Болгарія і навіть Греція) та з північного заходу (Мадярщина). Про закордонну позичку в Югославії говориться від кількох літ, але без наглядних вислідів. У нутрі дальше йде розвал і змагається сербсько-хорватська ненависть, чого доказом численні політичні атентати. При наявности таких успіхів білгородського абсолютизму, все більше мусить зявлятися питання: Чи варто було робити державний замах і заводити диктатуру?

Також Румунія находиться в реформаційній гарячці. Румунські досягнення поки-що теж невеликі, але змістовніші і глибші. Реформаторський розгін у Румунії йде іншими шляхами, як у Югославії. В Румунії парляментарним шляхом, в Югославії диктаторсько-абсолютистичним.

В основу румунських реформ покладено реформу адміністрації й новий адміністраційний поділ держави. На другому пляні царaністичного уряду Юлія Маніва стоїть реформа фінансової політики.

Царaністична резорма адміністрації йде в напрямі дуже скромної, релятивної автономії поодиноких провінцій. Довголітні і безконтрольні пани положення в Румунії — ліберали (братіянівці) та їх хвіст — аверескaнці добачили в адміністраційній реформі загрозу єдности румунського королівства. Головно лякаються вони, що поділена на области (реґіони) Румунія не зможе в приспішеному темпі стравити нерумунські народи, що є головною метою реакційних і шовіністичних лібералів. В своїй боротьбі проти царaністів ліберали користувалися найбільш огидними засобами: ширенням антисемітизму і викликуванням заворушень, криком про українську ірреденту на Буковині і зріст комунізму з Бесарбії. Недавно спробували вони перевести у війську маленький державний замах, але прогоріли. Тоді всі надії поклали вони на реґенцію, роблячи позакулісові заходи і добиваючись апробаційної відмови на адміністраційну реформу. Але реґенція не важилася піти на вудку лібералів. Тоді опозиція, зложена з лібералів й аверескaнців покинула парлямент, наслідуючи авентинський вихід італійських протифашистів і недавню демонстрацію царaністів, коли при владі був Братіяну.

Ліберально-авереcканська опозиція, що донедавна експльоатувала працюючі верстви Румунії, тепер строїться у пера патріотизму і закидає царaністам, що вони настіж відчиняють двері чужоземному капіталові.

У відповідь на закиди опозиції, що опустила парлямент (за винятком дрібної націоналістичної ґрупки проф. Йорґи), зазначив прем. Манів, що адмін. реформа не перестроює Румунії у федеративну державу (як твердять ліберали), тільки обєднює поодинокі провінції з державою, даючи їм спромогу вільного господарського розвитку. Щож торкається фінансової господарки, то ліберали лишили по собі повну фінансово-господарчу дезорґанізацію і дефіцит у висоті 17 міліярдів лей. Мін. скарбу Поповічі заповів, що потягне до відповідальности всіх тих (тепер опозиційних) діячів, які своєю каригідною фінансовою господаркою довели край до катастрофи.

Адміністраційна реформа, не вважаючи на розпучливий крок опозиції, буде переведена, а щонайменше ухвалена. Ясно, що опозиція буде протиставитися царaністам на позапарляментарному терені, що мусить загострити увагу царaністів.

Поза адміністраційною та фінансовою реформою царaністи мають ще одну важку проблему до розвязання, а саме: меншостеве питання. Адмін. реформа, — наскільки вона торкається національного питання, зовсім відбігає від декларації в Альба Юлія. Саму меншостеву проблему царaністичний уряд відсуває на дальший плян, заповідаючи її розвязку в осени. Поживем — побачим.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 2)

Денник невідомого жовніра.

II. Чи це книжка для нас?

Один із наших видавців носився якийсь час з гадкою, щоби видати „На Заході нічого нового" в перекладі на нашу мову. Але подумавши хвилину, сказав голосно те, у чому піддержали його інші, що поквапились прочитати Ремарка в оригіналі „Ні, у нас це не пішло би..."

Не тому, що в цій книжці є якінебудь своєрідні прикмети чужинної війни, своєрідна психольоґія, ідеї, до яких треба підготовки. Вся вона замало ефектовна на літературну сензацію. Критики, які прирівнюють Ремарка з його земляком-суперником Ренном, автором „стенографічно-фотографічної" „Війни", підкреслюють літературну перевагу Ремарка, його більший талант. Чи дійшли вони до цього висновку аж тоді, коли побачили незвичайний книгарський успіх його книжки? Дуже можливе.

Талант — незясований дар, інколи може лише талан висловити щось уперше у відповідний мент у відповідній атмосфері. Десять літ списували першорядні письменники свої воєнні враження. Одні пробували річ неосяжну — передати словом картину „Страшного Суду", другі силкувались добути з війни епопею геройства, інші кінову фільму пригод, ще інші евангельські правди. Переживання одних були занадто особисті і треба їх було узагальнювати, прикрашувати, підмальовувати; рефлексії інших малили супроти картин розмальованих уявою їхніх попередників і нашою, підчас лектури.

Ремарк перевищив їх усіх виїмковим зрозумінням Гетівського постуляту: **in der Beschränkung zeigt sich erst der Meister** — передати тільки бачене, висловити тільки безпосередньо відчуте, без огляду на їх ширину та можливий зміст. Коли він вернувся з фронту на коротку відпустку до хати і його засипували питаннями, він мусів уперше відчути всю безвиглядність намагань, щоби передати свої враження тим, що не бували на фронті:

„Мій батько хотів би, щоби я йому дещо оповів „як там"; його бажання видаються мені похвальні та дурні. я не маю вже до нього ніякого відношення. Він залюбки слухав би невпинно про щось. Я розумію, що він не знає, що про щось таке не можна оповідати і я радо вволив би його волю; але для мене небезпечно хапати ці річи в слова, я лякаюсь, що вони зростуть до велитнів і що я не зможу вже ними заволодіти. Куди би ми зайшли, якби нам усе стало ясне, що там діється.

„Тому я обмежуюсь на тому, що оповідаю йому кілька веселих історій".

Те саме часто Ремарк робить і з нами. Коли несамовите враження переходить межі реального образу, він нагадує собі поруч нього якийсь дрібний реальний момент, такий нікчемний своєю малиною, як поруч думок про геройський порив, про любов батьківщини та своїх найближчих необхідність полагоджувати свою фізіольоґію.

А головно: він не намагається зрозуміти ясно, який зміст має те все, що „там" діється. Сотні, тисячі інших, що вернулись із війни, привезли з неї „її зміст"; вони знають її доцільність, вяжуть її в льоґічний ланцюг причинового звязку від минулого через теперішність у майбутність, — називають поодинокі відорвані кільця цього ланцюга „історичним фактом", „наслідком обставин", „духовою крізою", „народнім здобутком, „новим відродженням"... Ремарк каже в імені міліонів таких як він, що не розуміє нічого в цьому безглуздому крутіжі і не вірить, щоби з сотень тисяч калік, фізичних і духових, могло зродитись нове здорове життя.

Критик найбільше авторитетного журналу „Ді Нає Рундшав", Ернст Вайс, відповідає на мотто цього твору: „Не вірю в занепад покоління, яке видає зі себе таких мистців як Ремарк"...

Ще раз переплутані, у старім непорозумінні, вартости життя і літератури. Тому, що серед міліона змарнованих молодців, передучасних старців, трапився один, що замісць жити, зумів висловити на папері свою розпуку неспроможности життя — цей один наскрізь літературний проям має заступити віру в дійсне життя покоління, яке із цим проявом, а може й взагалі з усією творчістю не має нічого спільного!

Хто зна, чи між тими сотнями тисяч, що розхопили повість Ремарка, є бодай сотні його ровесників, захоплених нею або солідарних. Твір, що є документом якогось покоління, рідко зеднує собі оплески серед нього. Те, що звемо літературною обєктивністю — а що часто не є нічим іншим як враженням, яке полишає серед найрізнородніших суспільних кляс, поколінь або й народів наскрізь субєктивний талант — не має нічого спільного зі суспільними головними течіями якоїсь доби, кляси та народу, течіями, які стають сформульовані, ясні, перетворені в популярні гасла аж богато пізніше після кожного літературного навіть найбільшого явища, по своїй суті наскрізь індивідуального.

Отже чому Ремарк не мав би в нас успіху? Перш усього тому, що вся наша література досі скована реалізмом, слабо ще перетвореним у викінчені мистецькі форми і наш інтеліґентний загал слабо відріжняє публіцистику від літератури. Далі: ми переживаємо добу, в якій не маємо сміливости навіть у літературі признатись до наших великих помилок недавнього минулого, бо не маємо підготовки добути із них світогляд сильніший від віри в сліпі пориви та жертви. Одною із найбільше характеристичних ознак нашого післявоєнного духового розбиття та знесилення є саме намагання кохатись у бадьорих покликах, сильних словах, гучнім патосі, — намагання накликати до віри в перемогу... накликати інших.

„Слабі люди — каже десь Тургенев — вживають сильних висловів". Ніхто так багато не говорить про силу, енергію, крицеву волю, потребу життєвого оптимізму як здекляровані неврастеніки та істерики. Признаватись до своїх слабощів, зневіри, до сумнівів у своїм світогляді можуть лише ті, які не потрібують підстрикувати собі під шкіру щодня якоїсь дози життєтворного ліку.

Ми — народ молодий, що нездужає на найбільшу недугу, яку може переходити народ, що мусить виборювати собі умовини життя: нездужає на молодість. А тільки вона вірить у непохибність своїх ідей, своєї сили та в невідхильну перемогу.

Ремарка видав народ, що має сміливість признатись до своїх великих недавніх ще помилок і шукати виходу з них не в тих прикметах, якими, як ще недавно йому здавалось, можна здобути світ одним великим масовим поривом підчиненим сліпо одній волі.

Віра спасає, але часто не тих, які вірять, а яким вірять.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Метрополія і кольонія.

Львівська жидівсько-польська „Газета Поранна" під поданим вгорі написом помістила недавно статтю в обороні „Всходнєй Малопольскі", проливаючи гіркі сльози на політику центра супроти Галичини.

До Польщі ввійшли вони (себто поляки і жидополяки) без надмірних домагань та ілюзій. Одначе вони вірили в справедливість і рівноправність. Та десятилітній обрахунок є дуже сумний для Галичини. Спершу Галичині забрано все, що запопадливою й муравлиною працею створено десятками літ, а в першу чергу **самоуправу і краєве майно.** Потім забрано полякам найвизначніших людей: вчених, мистців, урядовців. Галицькими засобами мебльовано пустий польський дім. Щож за те одержала Галичина?

„Десь там будуються пристані, нові величаві будівлі, цілі дільниці міст — коштом держави. Повстають нові осередки промислу, нові шляхи й залізниці, але не в нас. На заході й на півночі Польщі. У нас тишина. Державні кредити обминають наші сторони, що дрімають в непорушности нужди. Ніщо не твориться й не будується, а як десь щось і повстане, то двигаємо це страшним, останнім — власним зусиллям. Без допомоги, часто навіть без моральної підтримки держави. Зате дістаємо людей, які ніде інде не надаються, або які щойно тут мають учитися коштом населення. Дістаємо закони, що нищать останки нашого стану посідання. І дістаємо „запотребування". В тому напрямку не забувають про нас. Органом являються скарбові власти і податкова політика. Вона винагороджує нам усі розривки столиці. Вона запобіглива, докладна і має добру память... Вивозиться дерево з карпатських лісів і нафту, але не ввозиться нічого (чому ні, а варшавські ліки? — Ред.). Приїзжають порожні поїзди й поспішно виїздять повні. Великий інвестиційний жест у добі „золотої конюнктури" обминув Галичину. Сьогодні, коли настав „рік депресії", тим більше вимивається нас, роздаючи окрушини. Ґдиня, Варшава, Позвань, Шлеськ — вони черпають".

Галичину упосліджується навіть у справах, які не вимагають вкладів і жертв. Напр. американський капітал хотів створити велику електричну стацію у східніх Карпатах або на Дністрі для Галичини з нафтовим басейном. Одначе цю оферту відкинено. Тепер приймається оферту Гарімана в справі електричної стації на Дунайці, але тільки тому, що Дунайця не можна перенести до Конгресівки.

Чомуж так під кожним оглядом упосліджується Галичину?

„В світлі поголосок Сх. Галичина є краєм, в який просто не варто інвестувати. Випадок із електрівнею, колиб він був відокремлений, можнаб вияснити якось інакше. Одначе він покривається з цілою політикою центральних властей протягом 10-ти літ, з **політикою поспішного обдирання краю з усяких дібр при одночасному вимиванні вкладів.** В дійсности мається враження, начеб там у столиці не вірили в тривку звязь цієї землі з Польщею".

Цю думку відкидає „Ґаз. Поранна", але це є упослідження,

„яке випливає звичайно з тимчасового уживкування. Бо так поводиться із землею та інвентарем цей, що винаймає на якийсь час, а не власник, якого змаганням є побільшити, розбудувати маєток і в цвітучому стані полишити його своїм будучим наступникам. Очевидячки, ці настрої не остають без впливу на національні меншости, головно на українське населення. Коли ми, поляки, так часто відчуваємо кривду, то щож доперва вони? Наш біль є їх ненавистю, наш неспокій їх радістю, а це, що нас тривожить, додає їм надії. „Діло" часто цю квестію порушує та в гарячковій і безвідплатній експльоатації бачить доказ цієї дісгармонії, яка унеможливлює тривку злуку Сх. Галичини з рештою держави".

Так, так, ми нераз порушували справу трактування Галичини і експльоатаційної господарки її добром, ми нераз вказували на безосновність нищення політично-культурних та загарбування економічно-фінасових здобутків краю в некористь не лиш українського, але й польського та жидівського населення. Одначе ви, панове, в своїм шовіністичнім засліпленні раділи, що українці тратять. Мовляв, нехай і я дещо втрачу, щоби тільки мій противник був голий і босий. Зрештою, хіба кольоніяльну політику супроти Галичини ведуть „крулевяки"? Ніколи в світі. Здебільшого самі „галіціяни" або „малополяки", а в першу чергу самі львовяни польської народности, всі ті: Вітоси, Ґломбінські, Грабські, Міхальські, Сікорські, Бартелі, Морачевські, Світальські і т. д. І на їх адресу повинні бути звернені ті гіркі жалі. Їм треба докоряти за кольоніяльну політику і за їх невіру.

Мекдональд у жовтні їде до Америки.

Зменшення морських зброєнь.

Мекдональд повідомив палату громад, що він поїде до Злучених Держав правдоподібно в жовтні. На запит у справі морської проблеми він відповів, що уряд спинив будову двох кружляків і відкликав замовлення на будову двох підводних човнів.

Димісія верховного комісаря Єгипту.

Міністр Гендерсон заявив у палаті громад, що верховний комісар Єгипту льорд Льойд подався до димісії. З приводу цеї заяви між Гендерсоном та Черчілем прийшло до великої суперечки, бо Черчіль домагався негайного відчитання листування між Гендерсоном та льордом Льойдом. Кінець суперечці мусів зробити аж спікер парляменту. Льорд Льойд, якого іменовано 1925 р. верховним комісарем Єгипту та Судану, є одним з найвизначніших кольоніяльних діячів консервативної партії. Підчас світової війни він був начальником бюра шпіонажі в Каїрі й на цьому становищі дуже допоміг льордові Кіченерові та льорд. Еленбі. В нагороду за цю службу його в віці 38 літ іменовано ґубернатором провінції Бомбаю. Там, а пізніше в Єгипті він безоглядно переводив англійську політику й поборював індуських та єгипетських націоналістів. Підчас свого урядування в Каїрі льорд Льойд особливо остро виступав проти короля Фуада. В парляментарних колах уважають, що вимушена димісія Льойда витворила дуже поважне становище в парляменті.

—o—

Англійська публична опінія проти Франції.

В політичних кругах Льондону починає проявлятися велике незадоволення з становища британського уряду в справі політичної конференції. Публична опінія в Англії не хоче нічого чути про відложення конференції. Вона домагається, щоби англійський уряд нарешті поклав край безплодним дипльоматичним переговорам між льордом Тиррелем та Бріяном і Поанкаре й офіціяльно в окремій ноті запропонував інтересованим урядам відбути конференцію 6. серпня в Гаазі.

—o—

ІВАН КРИПЯКЕВИЧ. 1)

На зборівськім побоєвищі.

Зборів — одно з найславніших міст в українській історії, місце побіди Богдана Хмельницького над поляками 1649 р., не добуло собі належної популярности серед істориків і краєзнавців. Дотепер ані сам Зборів не мав написаної своєї історії, ані навіть поле зборівської битви не було докладно означене. Тому нічого дивного, що наші туристи лишали Зборів, уважають його нецікавим, — а навіть і саме зборівське громадянство не вміло оцінити належно славної минувшини свойого міста.

Щоби раз врешті вияснити, де була і як виглядала зборівська битва, підписаний разом з кустосом археольоґічного музея Н. Тов. ім. Шевченка д-ром Ярославом Пастернаком виправилися до Зборова й у днях 16—17 липня ц. р. перевели покищо найзагальніший огляд зборівського побоєвища. В наших пошукуваннях допомагав нам дуже ласкаво і прихильно зборівський парох Впр. о. Василь Кулик, що дав нам потрібні вияснення і вказав на ріжні цікаві подробиці, які залишилися у зборівській традиції; за цю поміч складаємо йому на цім місці сердечну подяку, як і всім тим, зборівським громадянам, що зацікавилися нашими дослідами й обіцяли вести їх дальше.

I.

Воєнна ситуація 1649 р. була така. В половині липня Богдан Хмельницький загнав польські війська до Збаража, окружив їх довкола і почав облогу. На підмогу обложеним вирушив король Ян Казимир з новою польською армією, думаючи добутися до Збаража шляхом на Золочів, Зборів, Тернопіль. Але український гетьман переглянув польські наміри, вирушив проти короля під Зборів і тут завдав полякам тяжку поразку в днях 15—16 серпня.

Бій розпочався 15-го серпня. Польське військо йшло шляхом від Золочева на Зборів. Тодішня дорога йшла не туди, де теперішній мурований гостинець, а ближче теперішнього залізничого шляху, попри села Метенів, Грабківці, Млинівці — память про цей давний шлях залишилася ще дотепер у старших людей. Польське військо з обозами розтягнулося довгою лінією: передні полки доходили вже до Зборова, де мали вже переправитися через Стрипу, головний табор стояв над Млинівцями, задні сторожі були ще під Метеневом. День був мрачний, дороги розмокли дуже, бо довший час падали дощі, поляки посувалися дуже поволі. Це положення використав Богдан Хмельницький. Зпід Озірної, де стояв козацький табор, гетьман вислав татарську і козацьку кінноту в напрямі на Ярчівці, Підгайчики, Кудобинці, Кабарівці і дальше, щоби ударити на поляків з боку. Татари і козаки збігли з горбів, переправилися через Стрипу, і почалася завзята боротьба на полях від Метенева аж по Зборів. Не маємо можности описувати цієї битви докладніше*), — була вона дуже крівава, впало тут до 4.000 поляків; таку цифру подають сучасні польські джерела.

Чи залишилися які сліди цієї метенівсько-зборівської битви? Вияснениям цього занялися ми на початку наших пошукувань. Головний польський табор з королем перебув ніч з 14 на 15 серпня „над Млинівцями", — може на горбі, що означений на спеціяльній карті як кота 379. В тих часах місце, де стояв обоз, обкопувано, особливо в сусідстві ворога, але трудно сподіватися, щоби залишилися дотепер сліди таких провізоричних валів зперед 280 років. Але на цьому місці є інша памятка: велика камінна плита, що сторчить із землі вище метра; на ній з одного боку є слід зарисованих краями простих ліній, немов краї нагробної таблиці, нижче при землі вирізаний в камені хрестик, напису нема ніякого. Через цей горб переходив старий гостинець, яким ішли польські війська і певно тут велася боротьба; може пізніше висипано тут могилу і поставлено памятник, з якого залишилася ця плита.

Друга фіґура була при теперішнім гостинці, на коті 395. Вона була зруйнована підчас австрійсько-російських боїв, побіч неї виставлено цементові уладження для артилерії. Знайшли ми останки камяного хреста з написом „Сей крест сооружи Андрей по прозвиску Цві..." (дальше знищено). Є переказ, що ця фіґура побудована 1849 р., коли через Зборів переходили російські війська, що йшли на поміч Францові Йосифові проти угорських повстанців; якийсь російський ґенерал довідався, що тут лежать козаки, залишив гроші, щоби на могилі виставити хрест. Напис у Зборові памятають, — треба би його відшукати, може хто його відписав до війни: була там згадка про козаків, тому цю могилу звуть козацькою.

Третя могила має бути на полях між Зборовом і стацією, також з плитою, — називають її татарською, може тому, що церковні процесії підчас обходу піль її не відвідували (через віддалення): не повелося нам віднайти її серед ланів збіжа.

Ще одна могила звязана традицією (може і написом?) зі зборівською битвою, має бути в Кудобинцях на границі з Млинівцями.

Що між Зборовом і Млинівцями здавна був якийсь більший памятник, про це є згадка в описі ґрунтів Зборова 1781 р., де одно поле називається „від фіґури млиновецької". Ця назва уживається і тепер; було би важно віднайти це поле, тоді можна би рішити котра з цих могил мала назву „млиновецької фіґури" — вона очевидно була найбільша і найважніша.

В описі ґрунтів парохії Преображення з 1761 р. є ще згадка про поле *Окоп* в сій околиці: „Від Млиновець поля орного, званого Окоп, що тягнеться на троє стай, на дванацять днів орання; начинається суголовками одними від панського лану і ниви Демка Маркового, а кінчиться другими у ставу; межею одною від доріжки, що йде понід тойже лан, а другою *окопом окопане*, від суголовків піль міських". Треба би і це місце віднайти і розглянути, чи залишився той окоп.

(Продовження буде.)

*) Див. нашу статтю „Зборівська битва 1649 р." — Життя і Знання, 1929 ч. 10—11.

Орґанізація народнього учительства.

На марґінесі цьогорічного учительського зїзду „Взаїмної Помочи Українського Учительства".

Вже двацять чотири роки істнує орґанізація українського народнього учительства: „ВПУУ." Це, можна сказати, найкраща професійна орґанізація серед нашої суспільности. З маленького числа членів, бо около пятьсот, і несміливих кроків у початках виросла „ВПУУ." сьогодня в могутню орґанізацію, що імпонує своїм і чужим, своїми матеріяльними надбаннями, товариською солідарністю і культурною працею.

В теперішню пору обєднує ця орґанізація величезну більшість українського нар. учительства, бо має понад 3.000 членів. Вона важко бореться за права для українського учителя і неодній вдовиці й сироті по учителю втерла сльозу своїми скромними лептами з допомогового фонду. А вже дійсно великим ділом в орґанізаційній праці треба назвати створення посмертного фонду, з якого вдови чи сироти за 1 зол. місячної вкладки одержують зараз по смерти мужа чи батька допомогу в сумі до 2-х тисяч зол. Що-року на час ферій сотні учительства находять приміщення за дешеву ціну в прегарній учительській оселі у Ворохті, а своє матеріяльне буття забезпечила орґанізація двоповерховою каменицею у Львові, домом у Мушині й Учительською Торговельною Спілкою у Львові та в Коломиї.

Не диво, що по таких надбаннях і важких перипетіях цьогорічний зїзд членів „ВПУУ." мусів достроюватися до поваги хвилі. Правильник зборів та енерґійність проводу забезпечували спокій і поважний настрій нарад. Привіти громадянських установ і редакцій приймали присутні з правдивою пошаною. Довготревалими оплесками приняли збори внесок одного зі старших учителів у справі подяки для Української Парл. Репрезентації — зокрема свойому товаришеві послові Д. Великановичеві — за їх дотеперішню діяльність і працю для української школи й українського учителя. Позатим ухвалено цілу низку постанов, що мають на меті піднесення культурного рівня нашого учительства, не пожалувано ніяких коштів для потреб Т-ва та вибрано нову управу зі своїх чайчільніших людей.

Сумним акордом зборів були промови учителів, яких доля кинула на етноґрафічно польські землі. Їх туга за рідним народом, журба за те, щоб оборонити перед винародовленням власні діточки, а дальше жахливі описи образ, що їх вони зазнають від усяких тамошніх чинників, повинні стрінутися з солідарною обороною і зі спочуттям не тільки своїх товаришів, але також цілого нашого громадянства. Правда, бувають нераз і між нашим учительством, як зрештою і між іншими суспільними верствами, хиткі і слабі характери, але таких людців українське учительство негайно і без жалю усуває поза скобки своєї станової орґанізації.

В найближчому році „ВПУУ." святкуватиме 25-літній ювилей свого істнування, до якого приготовляється вже тепер.

НОВИНКИ

— **Чехословацький консулят у Львові** переніс свої бюра з вул. 3-го Мая до дому при вул. Уейського 4.

— **Справа Атаманчука й Вербицького перед Найвищим Судом.** Найвищий Суд у Варшаві рішив на неявному засіданні затвердити вирок на Василя Атаманчука, якого засуджено на 10 літ тюрми, натомісць засудженому на кару смерти Іванові Вербицькому замінив цю кару на 15 літ тяжкої тюрми.

— **Як у нас шанують рідну мову і клич: „Свій до свого".** Пишуть нам: о. Слободян, голова Кружка „Сільського Господаря" у Селиськах, вніс позви до ч. спр. Св. І. 395, 396, 397, 398, 399, 400 і 401/29 до суду у Винниках проти українських громадян: Шелемея, Доманського, Гостовського, Колтуна, Костева, Сарабуна і Сойки по польськи через адвоката д-ра Штернера, який заступав згадане товариство на всіх розправах. У Винниках є, як відомо, український адвокат (чого ще нема у всіх повітових містечках), але о. С. волів чомусь віддати справу не-українцеві...

— **Срібні 5-золотівки.** На днях увійдуть в обіг срібні 5-золотівки та ніклеві 1-золотівки, карбовані на основі розпорядку президента Польщі з 5. листопада 1927. Ці 5-золотівки є зі срібла 750-ої проби. Одна така 5-золотівка важить 18 грамів і має в промірі 33 мм. 1-золотівка є з чистого ніклю, одна така монета важить 7 гр., у промірі має 25 мм.

— **З цікавости підпалив бочку від спірту.** Петро Букачівський з Озерян підійшов на стації в Борщеві до 6 бочок від спірту Павла Фл. Сапіги з Більча Золотого, з цікавости відкрутив залізну затичку одної бочки та приложив... горіючий сірник, щоб дізнатися, що в ній є. Ґази, що назбиралися в бочці, вибухли та попарили Букачівському руку, лице й чоло. Відірваний від бочки залізний обруч ударив коня Букачівського в голову й убив його на місці.

— **Ограбили новобранця в поїзді.** В поїзді на шляху Теребовля-Тернопіль три подорожні предложили новобранцеві Ант. Солникові з Ковачівки (тепер: Окопи св. Трійці, пов. Борщів), щоби грав із ними в карти. Коли Солник не хотів, побили його та забрали в нього пять золотих. Саме тоді поїзд віздив на стацію Микулинці-Струсів і напасники вскочили до поїзду, що їхав до Тернополя. Поліція арештувала як підозрілих у цьому ограбленні Руд. Качана з Тернополя та Герша Фішбайна з Хоросткова. Третій напасник утік, але з річей, які оставив у ваґоні, поліція устійнила, що це був фаховий картяр Радищец Шулім із Хоросткова.

— **Пожежі.** Дня 21. липня згоріла в Сільці (повіт Станиславів) стайня Ів. Байдачука. Шкоди є на 1.600 зол. — У Зборові згоріли будинки, хліборобське знаряддя та хата Ів. Познаховського. Огонь перекинувся на сусідні будинки Мих. Воромнського, при чому згоріла його хата й будинки та хата Мойсея Ротляйна і його річи. Шкоди загалом є на 19.000 зол. — В стодолі Вінк. Павука в Косові (пов. Чортків) вибухла пожежа, яка знищила господарські будинки і рільниче знаряддя вартости 3.000 зол.

— **Потонув при копанні торфу.** Восьмилітній Василь Шкраба з Оглядова при копанні торфу на леваді біля Оглядова (пов. Радехів) упав у воду й утонув. Тіло видобули з води.

— **Пострілений за збирання афин.** Лісовий практикант Тадей Немец пострілив двома вистрілами з дубельтівки в лісі між Столпином і Чанижем (пов. Камінка Струм.) Павла Лукіянівського зі Столпина підчас збирання черниць. Раненого в плечі Лукіянівського відвезли до шпиталю у Львові.

— **Вбивство з пімсти.** На дорозі в присілку Забіря біля Камінки Струм. вбито в ночі Литвина Олексу, 25-літнього парубка з Ясениці Руської. Слідство виявило, що Литвина вбили його суперники, як він вертав від своєї нареченої. Поліція арештувала підозрілих у вбивстві Івана Кнару, Мих. Ковалюка із Забіря та Ст. Крука з Ясениці Руської.

— **Крадежі в польському союзі інвалідів.** Снятинська поліція викрила ведені від довшого часу надужиття, обманства та крадежі, яких допускався в снятинськім союзі інвалідів його секретар Михайло Павловський. Павловський виставляв подвійні бльочки на одержувані вкладки і так зібрав собі 6.000 зол. Крім цього взяв собі з грошей союзу 11.558 зол. Павловського арештували.

— **Будова ватиканського двірця.** За кілька днів зачинається робота біля будови ватиканського двірця. В середині двірця буде великий сальон, зарезервований для папи і для монархів, що відвідують папу. Будова папського поїзду вже почалася.

— **Китайський чай на індексі.** На засіданні ВЦВК-ту видали заборону спроваджувати до СРСР китайський чай. Китайські фабрики прасованого чаю мусітимуть зліквідуватися, бо СРСР був одиноким відборцем такого чаю. Заборона ця принесе річно около 15 міл. рублів страт китайським підприємцям. Більшовики обраховують, що зможуть власною продукцією покрити ціле своє запотребування. Чай в СРСР видають тепер на карточки і то в дуже малих скількостях.

— **Жидівська радянська соціялістична республика.** Заступник голови ВЦВК-ту Смідович заявив, що на Далекому Сході в районі Біро-Біджана утворять в найближчому часі жидівську радянську соціялістичну республику.

— **Переселення звірят.** Не тільки люди, але також звірята переселюються і часто відбувається завзята боротьба між переселенцями та старими мешканцями. Наприклад щурі з Азії свого часу переселилися до Европи й майже винищили первісну европейську породу щурів. Тепер відбувається нове цікаве переселення. З Портсаїду повідомляють, що в Середземнім Морі явилися велитенські краби та омари, які перед тим водилися лише в Індійському Океані та Червоному Морі. Коли прокопано Суезький канал, краби та омари розпочали свою мандрівку по ньому. Їм треба було 30 літ, щоби з Червоного Моря через Суезький канал дістатися до берегів Єгипту. На томісць давніші раки та краби тепер мандрують на північ Середземного Моря.

— **Новий німецький гидропляй.** Німці збудували новий велитенський гидропляй. Він бере понад сотню пасажирів і має 12 моторів по 525 сил кожний. Це є справжній повітряний готель, бо має велику реставрацію й кабіни до спання. Залога має 12 чоловік. Гідропляй має 130 стіп довжини, 33 стопи високий, а простір між крилами виносить майже 160 стіп. Він важить без пасажирів, але з залогою та запасом палива 35 тон. Пересічна швидкість лету 120 миль на годину, а летіти він може, не відновляючи запасу палива, 800 миль. Пробні лети цього гидропляну у Фрідріхсгафені випали дуже добре.

— **Як зростає населення Польщі?** Дня 1. січня 1919 р. було в Польщі 26,282.290 душ населення. Дня 1. січня 1929 року населення Польщі виносило вже 30,408.247 мешканців, себто за 10 літ населення Польщі зросло на 4 міліони людей. Як цей розвиток поступав з року на рік (усі цифри в дні 1. січня кожного року), бачимо з отсього зіставлення: 1919 р. — 26,282.290; 1920 р. — 26,664.277; 1921 р. — 26,828.532; 1922 р. — 27,471.184; 1923 р. — 27,941.243; 1924 р. — 28,374.613; 1925 р. — 28,809.570; 1926 р. — 29,293.996; 1927 р. — 29,638.097; 1928 р. — 29,996.646; 1929 р. — 30,408.247.

— **„Поляки в Чехословаччині".** Під цим заголовком появилася недавно моноґрафія про польське населення в Чехословаччині, якої автором є проф. Фр. Кулісевич. Моноґрафія ця, поділена на кілька частей і богато ілюстрована, написана дуже патріотично з національного польського становища. Коли здобудеться на подібну моноґрафію наше Закарпаття?

— **Страшна експльозія в Берліні.** В середу в полудне прийшло до страшної експльозії в фабриці кисня в Борсіґвальде (передмістя Берліна), якої розміри величезні. Вечірні берлінські денники пишуть про поважне число вбитих, яких тіла зовсім звуглені, одначе покищо певних відомостей про це нема. На всякий випадок експльозія ця заподіяла величезні матеріяльні страти. Ґазети стверджують, що це найбільша експльозія в Берліні від кількадесятьох літ.

Поанкаре уступив.

Поанкаре повідомив листовно членів кабінету, що з огляду на стан здоровля, який вимагає хірурґічної операції, мусить не займатися публичними справами 2—3 місяці. Кабінетова рада поручила мін. Бріянові та Барту просити Поанкаре, щоби бодай номінально остав при владі. Рада міністрів 27. липня відповість на лист Поанкаре.

Присуд б. пос. Уліца.

Суд признав бувш. пос. Уліца винуватим у цьому, що як голова Фольксбунду підписав посвідку на виїзд у Німеччину Бялусі, який був обовязаний до військової служби. Тим допустився проступку з § 89 і 102 зак. про загальний обовязок військової служби. Уліца засудили на 5 місяців вязниці та судові кошти із зарахуванням слідчого арешту, а решту кари завішено на 2 роки.

Боґомолов представником СРСР у Льондоні?

У риських політичних колах сподіються, що посол СРСР у Варшаві Боґомолов буде дипломатичним представником СРСР у Льондоні, коли дійшло до порозуміння між Анґлією та СРСР.

Залізничий рух на ст. Гідаш-Неметі.

У наслідку порозуміння залізничої дирекції в Кошицях із мадярською залізничою владою, привернено дня 26. липня залізничий рух після 24-денної перерви на ст. Гідаш-Неметі.

В понеділок анґл.-більш. переговори.

Мін. Гендерсон сказав робітничій делеґації, що більшовицький амбасадор у Парижі Довгалевський приїде в неділю до Льондону і в понеділок пічнуться переговори в справі навязання дипл. взаємин між СРСР і Анґлією.

З коректора амбасадором.

Амбасадором Зл. Держав у Франції іменували сенатора стейту Ню Джерзі республиканця Ейджа. Ейдж самоук. Карієру почав як коректор часопису, пізніше оснував бюро оголошень, вкінці став власником двох великих часописів. Від 1917 р. є ґубернатором стейту Ню Джерзі, а від 1919 р. сенатором.

Зменшення военного бюджету Злучених Держав.

Президент Гувер рішив іменувати окрему військову комісію, яка має дослідити можливість зменшення военного бюджету. Цей бюджет на 1930 рік дає велитенську суму 803 міліонів долярів супроти 266 міл. долярів перед війною. Президент Гувер є тої думки, що становище Злучених Держав тепер змінилося наслідком пакту Кельоґа й що особливо можна буде зменшити видатки на морські зброєння.

—o—

Комітети оборони СРСР.

З Москви повідомляють, що Виконком Комінтерну розіслав усім комуністичним партіям за кордоном інструкцію в справі утворення окремих „комітетів оборони СРСР від війни“. Завданням цих комітетів буде вести пропаганду та організацію активних виступів пролетаріяту проти военних плянів буржуазії. Радянська преса повідомляє, що такі комітети вже утворилися в Берліні, Відні та Парижі.

—o—

Зі спортового життя.

Україна — Погонь.

До повищих змагань, які відбудуться в неділю 28. липня в год. 3.45 на грищу Погоні, виступить Україна в такому складі: Новицький (ворота), Грещук — Скрегота (оборона), Борсук, Рак, Воробець (поміч), Сич, Петрів, Лисик, Кобзяр, Цимбала (напад). Склад цей у другій половині розгривок за мистецтво А-кляси виказав дуже добру форму, не програвши ні одних змагань, а це дає запоруку, що навіть з таким сильним противником, як ліґова Погонь, зуміє Україна вийти з почесним вислідом. А добрий вислід з Погонею ще більше підніс би українську дружину в очах своїх і чужих симпатиків спорту, що безперечно буде мати великий вплив на моральний і матеріяльний стан товариства.

Ціни вступу: партер II. 1 зол., партер I. 1.50 зол., степениця 2.50 зол., для членів обох клюбів партер 1 зол. Карти вільного вступу, видані „Україною“, важні.

З судової салі.

Відгомін з часів польсько-української війни.

В дні 22. липня ц. р. відбувся перед карним виділом Окружного Суду в Замостю цікавий процес з часів польсько-української війни. Прокураторський уряд при Окружнім Суді в Замостю обвинувачував Миколу Головача з Вільки Потуринської, повіт Томашів, бувшого стрільця Української Галицької Армії, у злочині убивства з арт. 455. карного кодексу, який обовязує на землях бувшої конґресівки (після нашого кодексу за „злочин морду“). Подія, яка лягла в основу акту обвинувачення, була ось яка:

Відділ українського війська, стаціонований в Сокалі, перейшов з кінцем листопада 1918 р. сокальський кордон і заняв Потурин. При занятті Потурина розоброєно тамошній постерунок поліції і в ночі з 1. на 2. грудня 1918 р. зарядженo відставити 6 жандармів і дві цивільні особи з Потурина до Сокаля. Акт обвинувачення твердить, що ескортанти мали подорозі завести арештованих до одної пивниці близько кордону і в пивниці всіх вистріляти. При розстрілі один з арештованих, Йосиф Матушкевич, одержав легку рану і по відході ескортантів видістався з пивниці, а по виліченню вступив знова до служби при польській поліції і довший час шукав за справниками описаного вище вчинку. З другої сторони властиві суди робили доходження для викриття справників і в часі від 1919 р. до 1929 р. було арештованих у згаданій справі кількanaцять осіб, проти яких ведено карно-судове слідство. В квітні 1929 р. постерунковий Йосиф Матушкевич, при нагоді побуту в селі Вілька Потуринська пізнав буцім-то одного зі справників згаданого розстрілу в особі Миколи Головача, рільника у Вільці Потуринській. На основі донесення Йосифа Матушкевича Миколу Головача приарештовано і приміщено у слідчій тюрмі в Замостю.

На підставі акту обвинувачення Окружної Прокуратури в Замостю відбулася проти Миколи Головача розправа в дні 22. ц. м. До оборони обвинуваченого зголосилися з вибору адв. д-р О. Марітчак зі Львова і адв. Петро Зубович з Замостя. При розправі свідок Йосиф Матушкевич, заприсяжений, твердив з цілою рішучістю, що оба. Микола Головач був одним з тих, який говорив з ескортованими жандармами і який опісля стріляв до приміщених в пивниці жандармів і цивільних осіб. Згаданий свідок після зложення зізнань щодо особи справника почав відповідати на питання оборони, що відносилися до цілого комплексу фактичних обставин, звязаних з подією, і при тому захитався у своїх зізнаннях та попав у суперечність з тим, що сам зізнав у слідстві. Все-ж таки категорично твердив, що в особі обвинуваченого пізнає одного зі справників розстрілу. В ході поступовання переслухано дальших вісьмох свідків і по замкненню доказового поступовання, серед великого зацікавлення місцевих правників та зібраної публики, трибунал проголосив вирок, яким увиннено цілковито Миколу Головача. Одночасно заряджено випустити обвинуваченого на волю.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооператива „Український Нар. Театр“ ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Надвірна:
28/VII. „Миш церковна“.
Делятин:
29/VII. „Ревія“.
30/VII. „Миш церковна“.
Дора:
31/VII. „Ревія“.
1/VIII. „Миш церковна“.
Відтак задержиться театр в Яремчі в днях 2/VIII, 3/VIII. і 4/VIII. 137 6—9

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Войнилів:
28/VII. „Маруся Богуславка“.
Калуш:
29/VII. „Базар“.
Галич:
30/VII. „Осінні маневри“.
1/VIII. „Тітка Чарля“.
2/VIII. „Чесна Сузанна“.
3/VIII. „Пташник з Тиролю“.
Станиславів:
4/VIII. „Базар“. 93 13—?

„Вертеп Наших Днів“ Галактіона Чіпки і Ле-ле.

Станиславів неділя, дня 28. VII. 1929.
Рожнітів, понеділок, дня 29. VII. 1929
Перегінсько, вівторок, дня 30. VII. 1929.
Долина, середа, дня 31. VII. 1929.
Болехів, четвер, дня 1. VIII. 1929.
Калуш пятниця, дня 2. VIII. 1929. 115

Великий Міський Театр:

Субота, 27-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo“: „М. С. З.“ або „Памятай про мене“.

Неділя, 28-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo“: „М. С. З.“ або „Памятай про мене“.

Малий Театр:
Замкнений.

Кіна.

Апольо: Що любить жінка (Гарі Лідтке).
Кольосей: Дільниця еміґрантів у Ню Йорку. В полоні у людоїдів.
Лев: Цирковець. Корабель гріху.
Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.
Марусенька: Танцюристка богів (Анна Мей Вонг, Ґільда Грей, Кл. Брук).
Оаза: Мущини перед шлюбом.
Палас: Гарна грішниця.
Пан: Я звів тобі жінку.
Пасаж: Маціст у львиній клітці. Джозефина Бейкер.
Утіха: З причини реконструкції замкнено.
Фатаморгана: Флірт із небіщиком (Лявра ля Плянте, Тома Мур.). Спадщина Самі Вайнштайна.
Химера: Авантурниця мимоволі.

Програма радіо.

Неділя 28-го липня.

Льондон (356,3). 17·45 — 18·15 Церковна кантата Баха ч. 105. — 21·05 Концерт радіоорхестри.

Париж (1725). 13·—. Концерт релігійної музики. 19·30 Авдиція Пате. 21·15 Концерт легкої музики.

Берлін (418). 8·55 Дзвін куранта з гарнізонової церкви 16·— Концерт з Люна-парку.

Відень (516,3). 11·— Музичний поранок у виконанні Від. Симф. Орхестри 20·05 Концерт оперетковoї музики.

Праґа (487) 7·— Концерт з Карльсбаду. 9·— Релігійна музика. 16·30 Концерт військової орхестри.

Рим (441) 21·— „Сільвано“ — опера в 2 актах Масканія.

Мілано (501) 20·30 „Сила призначення“ —опера Вердія.

Будапешт (550) 10·— Богослуження на площі Кальвіна. 12·— Дзвони унів. церкви. 19·— Концерт військової орхестри.

Брюссель (509) 21·15 Концерт радіо орхестри.

Ленінград (1000) 19·30 Популярний концерт з Фільгармонії.

Москва (825) 14·— Популярний концерт „Природа в музиці“. 19·— Концерт з студії. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) 11·30 Популярний концерт для села. 14·— Популярний концерт дітей. 19·30 Концерт у студії.

Харків (1304). 12·— Камеральний концерт. 20·— Радіоконцерт.

Варшава (1411,7) 17·— Популярний концерт. 20·05 Забави Варшави (з варш. Люна-парку).

Познань (334,8). 19·—, 19·45 Популярний концерт.

Понеділок 29-го. липня.

Льондон (356,3) 16·15 Музика з готелю Сесіль. 19·30 Концерт військової орхестри. 22·35 Камеральний концерт.

Париж (1725) 13·30 Пополудневий концерт. 20·45 Симф. музика, спів і танці. 21·15 Концерт.

Берлін (418) 17·— Концерт дутої орхестри. 19·30 Легка музика. 20·15 Концерт з Франкфурту.

Відень (516,3) 16·— Пополудневий концерт квартету Сільвінґ. 20·05 Концерт

Праґа (487) 16·30 Трансмісія з Братислави. 21·30 Фортепяновий концерт.

Рим (441) 21·— —23·10 Легка музика і комедія.

Мілано (501) 11·— Музичні продукції. 20·30 Вийми з оперет.

Будапешт (550) 12·— Дзвони унів. церкви 17·40 Концерт на цитрі. 19·45 Циганська капеля Лякатош.

Брюссель (509) 18·— Концерт тріа радіостанції. 21·15 Концерт радіоорхестри.

Ленінград (1000) 17·— Концерт з місьних плянтацій.

Москва (825) 15·30 Година рос. музики. 20·— Гумор і сатира. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) 17·40 Популярно-науковий відчит. 19·— Трансмісія із закордонних станцій.

Харків (1304) 18·— Популярний концерт. 20 — Селянський концерт.

Варшава (1411,7) 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8) 18·— — 18·55 Пополудневий концерт.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МЯГКА ВОДА

Сприяє здоровлю і добробутові!

З хвилею уладження в мешканні **Фільтру-Елєктролюкс** — запобігається тим самим ріжним невигодам, які спричинює тверда вода з водопроводу. Завдяки мягкій воді, яку доставляє **Фільтр-Елєктролюкс** — починається нова добродійна пора.

Всякого рода **страви** — смачніші та поживніші. **Кухонне начиння** бережемо перед творенням камінно-вапняного осаду. Заощаджуємо **на паливі. Прання** білля забирає богато менше часу, при чому зуживаємо мінімальну кількість средств до прання. Білля — мягке, сніжно-біле — та тревалість його богато більша. Підчас прання, в купелі, при голенню і миттю голови — завважуємо добродійне ділання мягкої води.

Фільтри Електролюкс виробляють в ріжних величинах та родах. Маємо якраз підходячий сорт до Вашого ужитку.

Просимо телефонувати, або написати до

„ЕЛЄКТРОЛЮКС"

ВІДПИЛЯЧІ

ЦЕНТРАЛЯ: ВАРШАВА
Виділ фільтрів.

ФРОТЕРКИ

ВАРШАВА
МАРШАЛКІВСЬКА 153.
ТЕЛ. 78-97.

БИДҐОЩ
Пл. ТЕАТРАЛЬНА 3
ТЕЛ. 12-33.

ВІДДІЛИ:

ЛОДЗЬ
ПІОТРКОВСЬКА 53
ТЕЛ. 44-66, 49-49.

КАТОВИЦІ
ДИРЕКЦІЙНА 10.
ТЕЛ. 10-69

ЛЬВІВ
3 МАЯ 19
ТЕЛ. 13-12

ВІЛЬНО
ЗАМКОВА 2
ТЕЛ. 3-35.

ПОЗНАНЬ
ФР. РАТАЙЧАКА 39
ТЕЛ 28-93

КРАКІВ
ГОЛОВНИЙ РИНОК 25
ТЕЛ. 425-427, 9

162

НАЙСКОРІШЕ І НАЙСОЛІДНІШІ, люксусові каросерії автобусові на марку „Шевролєт" і т. п. доставляє: Карпіна С. А. (фабричний відділ давніш фабрика Левиньского) Львів, вул. Потоцького ч. 58. Телеф. 5-60. 165 1-2

НАЙЛУЧШІ і найбільш тревалі кафлеві печі з шамотової глини доставляє: Карпіна С. А. (фабричний відділ, давніш фабрика Левиньского) Львів, Потоцького ч. 58. Тель. 5-60. 166 1-2

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40 Скринкове тапіцероване 50. Умивальні 5. Дротяні **Вклади** 27. Матераци 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобеліновї 55. **Канапи** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко носилне** 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 9-10

ПРИСТІЙНИЙ, інтелігентний, богатий урядник, середніх літ — оженить-ся з небідною, симпатичною панночкою, або вдовичкою до літ 30. Ласкаві зголошення з фотографією — за зворот якої і дискрецію ручить словом чести — слати до Адміністрації для „Урядовця".
163 1—1

ВДОВА ПО УРЯДНИКУ, бездітна, пристійна, 37 літ, має частку на 1500 дол. — вийде заміж за мужчину на добрім становищі, або купця, бо в купецтві-біглa. Річ трактує поважно. Листи з фотографією слати до Адміністрації „Діла" — під „Вдова". 161

ФУТРА мужеські і дамські, готові як також всякі перерібки, найдешевше і солідне викінчення — поручає:

Склад і робітня футер **К. Цвинара**

ул. Крива 10. Львів — Руська 18 (коло Гіпот. Банку). 160 1—5

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р мед. Осип Клодницький
— лікар —
осідає з днем 1. серпня 1929 р.
в ТОВМАЧІ
в наріжнім домі при вул. Пілсудського, I. поверх, напроти канцелярії адвоката Д-ра І. Макуха.
158 2—3

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
324 Пересвітлення Рентґеном. 17—24

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
154 3—3
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
орд. від 3—6 попол.. вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Присилайте передплату!

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і льв. орд. від 8—9 і 2—4 в неділі від 9—1. **Львів, Ясинка 1**, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 45-01. —
34 **Лічення жиляків.** 3—3

ЛІЖКО подвезадзне „Патент" з матерацом, забмає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6.
12 9—10

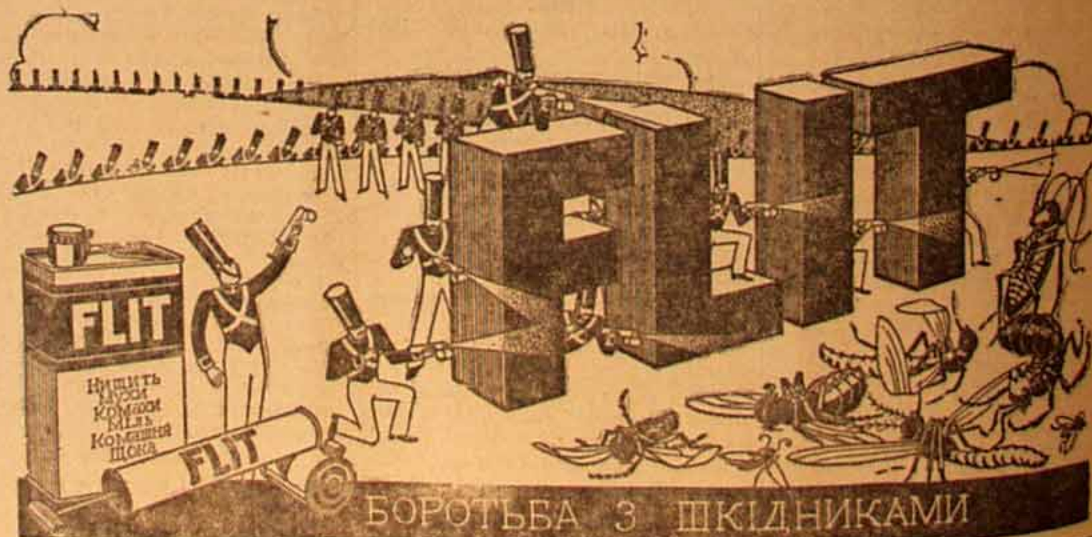

Смалець марки „ЗВАН"

під ґарантією чистий, вепровий товщ є найліпший для домашнього ужитку.

До набуття у всіх Повітових Союзах Кооператив і в Складах „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ".

152 3—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.